

Universal Declaration of Human Rights - Kabiye

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the *UDHR in Unicode* project, <http://www.unicode.org/udhr>.

KEDENGA KPEEKPE YƆƆ EYƆ WALA TƆM

KUBUUZUTU

Yee d̄itisaa se p̄um̄una eyaa se p̄ewee kuman̄ wala esundaa ne p̄ikena wazay p̄uȳu k̄oȳ, d̄itisaa d̄ɔd̄ɔ se peede ejade ȳƆƆ ti-ȳƆƆ w̄es, toovonum ne lahez̄iye pal̄yna;

Ɔinaa se eȳƆ wala t̄om kus̄i ne ti-ȳƆƆ k̄ud̄ɔn palabina ne kiweekim t̄oȳ ne pīceȳi eyaa. Mb̄u pacay se ejade el̄eyzi wet̄u, eyaa w̄ee pa-ti ȳƆƆ, p̄oȳƆƆd̄us̄ yem faaa ne piw̄li se pal̄i k̄uñ̄ɔn taa, s̄ɔnd̄us̄ ēetas̄i-ȳ w̄e krau;

Yee waɔe kewiyaȳ ekandaȳi eȳƆ wala ȳƆƆ cam̄iye k̄oȳ, wiɔiyi p̄ukaȳ eȳƆ en̄s̄ ken̄as̄ k̄iyēs̄ se ek̄oȳi kewiyaȳ nga k̄o-ȳƆƆ se kalaki-i ñ̄an;

P̄uwe cam̄iye se pas̄ina ajeya, akpeeti ne ala taabal̄iye d̄us̄ t̄om̄iye d̄eu ne puhuuna-ȳe;

Ɔinaa se ajeya k̄igbend̄us̄ ngb̄eye paȳt̄u takayaȳ taa ke eyaa kpeekpe tas̄i tisuu eȳƆ wala ne e-wazay p̄o-t̄om̄, ne p̄ɔt̄o se abalaa ne halaa p̄ewe kuman̄ wala ana a-esundaa; mb̄u labina ne paka ñ̄us̄ se pekpeetīȳ samaȳ s̄inau t̄om̄iye ȳƆƆ ne pīsa p̄ewee pa-ti ȳƆƆ cam̄iye;

Ajeya k̄igbed̄us̄ ngb̄eye taa ajeya tisaa se alaki ne eyaa kpeekpe ñ̄a eȳƆ wala, el̄e p̄uwe se ngb̄eye eɔt̄u-ȳe nisi;

Yee eyaa t̄unge iw̄ena lumaȳziye k̄ud̄um̄d̄iye eȳƆ wala ne e-ti ȳƆƆ w̄es t̄om̄ ȳƆƆ k̄oȳ, pīsan̄ ne pala t̄om̄iye n̄d̄i.

MB̄U AJEYA KIGBEND̄US̄ NGB̄EYE KEDIȲZAȲ S̄ɔS̄ɔƆ TƆM SE:

KEDENGA KPEEKPE YƆƆ EYƆ WALA TƆM t̄une t̄uke ajeya w̄ena keden̄ga kpeekpe ȳƆƆ eȳƆ wala t̄om̄ w̄e a-ñ̄īn̄ taa ȳƆ a-lumaȳziye; ne pīsa ac̄eȳi a-ti, akuli ngb̄eye d̄ine d̄a-ajeya eyaa ne ajeya l̄ena eyaa ēse ne paña eȳƆ wala ne e-ti ȳƆƆ w̄es t̄om̄.

H̄ɔlaȳ 1

Pal̄ol̄us̄ eyaaa ne pa-ti ȳƆƆ w̄es kraagbaa ne p̄ewee kuman̄ wala esundaa. Pal̄ol̄us̄-w̄e ne p̄o-l̄ɔn̄ ne pa-maȳz̄im; mb̄u yekina ne p̄ɔs̄ɔli d̄ama se p̄eke eyaa pa-t̄unge.

H̄ɔlaȳ 2

Paa eȳƆ weyi, eke k̄is̄em, k̄ikp̄ed̄u, k̄ūh̄ul̄om̄, ñ̄um̄d̄u, ked̄eyaȳ, paa eke c̄ɔcī nḡu ki-taa t̄u, el̄aȳ s̄unaa, ep̄iz̄iye ēt̄o se keden̄ga kpeekpe ȳƆƆ eȳƆ wala w̄ena p̄oȳƆƆd̄i a-t̄om̄ ciell̄ne ȳƆ, ake d̄ɔd̄ɔ e-ñ̄ina.

Mb̄u d̄ɔd̄ɔ paa eȳƆ el̄una le, eke ejade n̄d̄i d̄iwe d̄i-ti ȳƆƆ ȳƆ, d̄īf̄eȳi d̄i-ti ȳƆƆ ȳƆ d̄i-taa t̄u, yaa d̄i-poliit̄ikii ke nḡu, paap̄iz̄iye p̄ɔt̄o se eȳƆ wala t̄om̄ t̄une t̄id̄at̄aȳna-i.

H̄ɔlaȳ 3

Paa an̄i, ew̄ena waɔe se ew̄ena wezuu, ew̄ee e-ti ȳƆƆ ne ekandaȳi e-ti ȳƆƆ.

H̄ɔlaȳ 4

Pīf̄eȳi se n̄ɔɔȳs̄ ew̄ee yomiye taa; el̄e padaad̄u-i d̄ɔd̄ɔ k̄uñ̄ɔn. Pekizi yomiye t̄om̄.

H̄ɔlaȳ 5

Քիֆեյլ se paqut առաջոկաւ, քեքրեղցես-լ, yaa palabi-լ mbut քիւսմտա se pala ելտ ալ:

Hoclay 6

Paa anɪ, ɛwɛna waɖɛ se paa le, paya-ɪ se caa akele.

Hoclay 7

Եյաա կրեekpe we kuman paytu esindaa ne pweena wade dɔdɔ se paytu ekandayi po-ya kuman. Yee palaki-we nabuyɔ ne pifeyi deu, yaa puɔɔɔn paytu numav ta, piwee dɔdɔ se pakandayi po-ya kuman.

Hoclay 8

Paa ani, ewena wadε se pacay-i tɔm yaa pomuluu-i fanŋŋ wala wena paytu ha-i yɔ a-nɔmau taa, ewolo eheyi ejadε taa tɔm hɔyaa.

Hoclay 9

Քաարււղ քաքա ոոոյս քաղղ քաղղ զաա քաքաւ-ւ տէտ.

Hoclay 10

Yee pakpa eyo nabyu se elabi nabuyy, ewena wade se pahuu e-tom faylu ne pana; tidey yaa tiskil.

Hoclay 11

1. Եթ ւայի քաքա-ւ ռե քաքաքաքա ե-տմ ք, քաքաքա-ւ se եքեքեք քքք; a-aseքքք տաա ռե ե-քա քաքաքա քաքաքք ե-քաք, քաքք ե-տմ քաք եւ քաքք քաքք ք, ռե քաա տոոոոոո.

2. Paakpay eyu wɔwɔ dɔwɔ mbu eɛlaba ne pɔdaafeyi paytu taa yɔ, pɔ-yɔ; yee pɔ-wayi pɔkɔma pilu se eɛlabi mbu yɔ pɔke kiwɛekum, ne pɔpɔzɔ se pɔhɔ e-nangbangɔwɔ kɔyɔ, paytu kibɔndu yɔwɔ patingiyɔ.

Hoclay 12

Pifeyi deu se eyu nwny eyu e-nn lelu tnm taa yem yem.

Hoclay 13

1. Paa ani, ewena wade se ewolo paa le, eay dende e-liu wee ya paa ejade ndi le di-taa.

2. Paa eyu weyi, ewena wade se ekuyi ejade ndi ewe di-taa ya, paa pike e-ñinde, ne rimay-i dooye le, erisi.

Hoclay 14

1. Yee pāl eγt nɔɔɔt wayl doli fanŋŋ, ewena waɖe sɛ eñɪnɪ kɔγsɪ dɔdɔɔɔ. Etali le, padaalb-ɪ.

2. Ελε, yee toononum, eweeki nabuyɔ ne pañiniy-i se pakpa-i, efeyina wade se edɔ kyɔyɔ doli.

Hoclay 15

1. Ραα εγυ weyi, εωενα wαδε se εγaa εjaδε naδιγε se ε-τε.

2. Ριφεγι se pekizina ηηηη se εδααγaa ε-εjaδε se ε-τε γaa εdaa ιεγzi τε.

Hoclay 16

1. Halibiya ne abalibiya, paa pe-te le, palaki cɔci ngu, pataliy pe-dede le, pɛwena waɗe se pawali, pakpay halaa ne papisi dɔsi ne si-tɪnaa. Pawala we kumaɗ halikpayye dede; abalu wena waɗe se ekizi e-halu ne eɗɔɔni-t; halu ɲewena waɗe dɔɔɔ se ekizi e-walu ne ekui e-yɔɔ.

2. Pələ nə evelu, petisiy se pəncəli qama nə pəncə palabı-we halıpayye sənzi. Pıfeyl pakpa pa-taa nəncə nə dən.

3. Mızağ keña samay hoye; kewena waqê se samay ne kewiyay pakandayî ko-yw.

Hoclay 17

1. Eʔu paa weyi, paa ewe e-deke, paa ewe lalaa hekɔdaa, ewena waɖe se eweena ñim.

2. Քիֆայի զեւ իւր թիւից առաջ է-նիւմ ֆաղդի.

Hoclay 18

Paa ani, ewena waɖe se elizi e-limayza faaa, etɔ etɔ tɔm nomaɖ nɔɔ eɖɔlɔa yɔ. Pɔ-tɔbɔɔ se waɖe dɔne diyekina ne eyɔ pɔzi eyele etɔ tɔm nomaɖ nakuyɔ ne etɔ lɛkɔ, epɔzi ewɔ etɔ tɔm nomaɖ nɔɔ etɔngɔ-kɔ yɔ kɔ-tɔm lalaa faaa; paa ewe e-deke yaa e ne lalaa, epɔzi elɔ pɔ-tɔmiye.

Hoclay 19

Paa eyu weyi, ewena waɗe se eyɔɔɔɔ faaa ndu emayziy yɔ; pu-tɔbɔɔ se sɔɔɔɔɔ edaakpa eyu nɔɔɔɔ se eyɔɔɔɔ natuyɔ ne palabi-i nabuyɔ. Pu-tɔbɔɔ ɔɔɔɔ se eyu wena waɗe se ekedi lalaa ndu esima, enaa yaa eniwa yɔ.

Hoclay 20

1. Paa anɩ, eweɛna waɖe se ewolo kediyɖay ne eweɛna ɲgbeyɛ.

2. Քիֆքլի se րակրա ոռոչս ու զօղ se էսս ողբեյւ ուզլւյէ տա.

Hoclay 21

1. Paa eyw weyi, ewena wade se edtu e-ḥaw e-ejade dākuṣ tumiye tōm taa. Emaymay epiziy ela limayza yaa etihna samay luzi eyaa mba se pādaki ejade yw pw-yw.

2. Paa anı, ewena waɗe se e la kewiyay tumɩye naɗɩye.

3. Samay saajlum kena kewiyay don tigiye. Takayisi duzusu panayna samay saajlum mbu.

Hoclay 22

Paa eyw weyi, ewena wade se samay ekandayi ε-γω. Kandayusu mbu piyekina ne eyw wee ε-ti γω, ehēzi ñum ne esekuliye pa-ñinusu numau taa.

Hoclay 23

1. Paa ani, ewena wade se ehix tumiye, tumiye ndi esoolaa ya, elabi-di ne mulum edaawee.

2. Εγώ κρεέκπε wena wadə se, palaki tɔmɪyɛ kɔdɔmɔɪyɛ kɔɔɔ, pɛhɛɪ-wɛ kɪman, mulum ɛdaawɛɛ.

3. *Eγw weui elaki tumiyε γw, pumθnaa se peheyl-i camiyε, pitali ε ne ε-mizay ne padaala kuñw samay taa.*

4. Paa ani, ewena wade se e ne lalaa padu ngbeyε; ε-ngbeyε ekpendi aqba lεena ya, aqba ana awεε don ne akandayi ε-ya.

Hoclay 24

Paa ani, ewena waɗe se ehezi ne ecalasi e-ese, padaakili-l nazuu tumiye taa; ewena waɗe dɔdɔ se paa pinay ngga, paha-l fenay kuɗumay, ehezi ne pete peheyi-l ke-liidiya.

Hɔɔlay 25

1. Paa anɪ, ewɛna waɖɛ se ewɛɛna ñum ne piwazi ɛ ne ɛ-ñumba pe-wezuu cayɔ taa; ɛzi tɔɔnaɣ, tɔɔla, ɖɔzɔyɛ ne ko yɔ. Ewɛna waɖɛ se elaki kuñɔɣ, piwɪɣ-i, elabi ejam, ɛpɪsɪ ɛɖane yaa leluu, ɛkpadayaa, pala nabɔyɔ ne pasɪna-i.
2. Asɔɣ ne piya pɔmɔnaa se pasɪna piɣɣɣ.

Hɔɔlay 26

1. Paa eyɔ weyi, ewɛna waɖɛ se pokuli ɛ-ɛɛ. Pɪdamɔna se peheyi kɔɔɔɔ sukuli yɔ. Pɪkɛna paa anɪ kiɣɣɔ se ewolo-ku. Pɔwɛɛ se lɛɣtɔ ne tɔma kpasɔ sukuli pɔɔɔɔ. Pɔpɔɔɔ ɖɔɖɔ se patɔli sukuli kitezɔɔ nɔɔɔɔ paa anɪ.
2. Eyɔ woki sukuli se ɛ-ɛɛ ikuli, piwazi-i e-wezuu cayɔ taa, piɔna-i ne ɛña eyɔ wala. Kɪsɪɣna eyaa ne panɪɣna ɖama, pekpeɣu ɖama pa-kɪwɛɛkɪm, paɖɔɔ ngbɛyɛ. Kɪsɪɣna ɖɔɖɔ ajɛya kɪgbɛndɔɔ ngbɛyɛ tɔma wena aɣɪɣɣ lanheziyɛ yɔ.
3. Piya ñumba wɛna waɖɛ se palɪɪ sukuli ngɔ pɔɔɔɔ se pepiya iwobi-ku yɔ.

Hɔɔlay 27

1. Paa anɪ, ewɛna waɖɛ se ɛɖɔ nɔɔ faaa ɛ-ɛɛɛ sɔɔɔɔ tɔm taa ne mbɔ piɣɣ pi-taa yɔ, piwazi-i.
2. Paa anɪ ewɛna waɖɛ se ɛkandayɪ mbɔ elaba ne ɛ-hɪɖɛ sɛɛ yɔ pɔ-yɔɔ.

Hɔɔlay 28

Paa anɪ, ewɛna waɖɛ se ɛñaɣ pana ne yɛɖɛyɛɖɛtɔ ɛɖaawɛ ɛɛɛɛ yɔɔ, ɛzi pɔɔɔɔɔ kɛɖɛɣa kpeekpe yɔɔ eyɔ wala tɔm takayɣ taa yɔ.

Hɔɔlay 29

1. Paa anɪ, ɛtɪɪ ɛsɪ se ewɛ samay ngɔ ka-taa fɛɛɛ ne piɛɛɛɛɛ-i yɔ, ɛtɔɔ-ke kɪmɪyɛ.
2. Paa eyɔ weyi, ɛɖɪɣzina se ɛ-wala ñumɔɔ nɔmɔɔ ne ɛ-tɪ yɔɔ wɛɔ lɛɛɣ nɪ pa-taa lɛ, kamay wɛɛ; piɣɣɣ se ɛɛɛɛ-ke; paytɔ ɖuna-ke. Mbɔ yekina ne eyaa ñan ɖama wala; mbɔ hayna mɔmɔɔ ɖɔɖɔ se demookrasii samay taa eyaa ununa ɖama.
3. Eyɔ nɔɔyɔ ɛɛɪɪɣ ɛtɔ se ɛñaɣ wala ana ne pɔɔɔɔɔ ɛzi ajɛya kɪgbɛndɔɔ ngbɛyɛ sɔɔɔɔ yɔ.

Hɔɔlay 30

Kɛɖɛɣa kpeekpe yɔɔ eyɔ wala tɔm tɔnɛ, ti-taa tɔ kpayɪ kpayɪ. Eyɔ nɔɔyɔ fɛyi ɛtɔɣ se hɔɔɔɔ kɔnɛ, yaa ngɔ yɔ, kɔtɔɣna se padaaɣna wala naayɛ ɛɛɛɛ ɖɪnɛ,yaa nɖɪ yɔ ɖɪ-taa.